

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Helsingin kaupungin omistusosuus

52 %

"Vuoden 2020 toinen osavuositarkastus perustuu pääosin kahdeksan kuukauden taloudellisiin toteumatietoihin ja niistä johdettuun vuositasen ennusteeseen. Koronapandemian aiheuttaman kriisin johdosta ennusteiden toteutumiseen sisältyy normaalia enemmän epävarmuutta. Erityisesti lipputulosten kehityksen ennustaminen on tässä vaiheessa erittäin haasteellista. Lipputulosten ennustetaan alittavan talousarvion 137,7 milj. euroa (35,2 %). Poikkeustilanteen kestoajalla on ratkaiseva merkitys lipputulosten kertymiseen. Tilikauden tuloksen arvioidaan olevan 75,0 milj. euroa alijäämäinen, kun talousarviossa oli varauduttu 23,2 milj. euroon alijäämään."

HSL:n tehtävänä on suunnitella ja järjestää toimialueensa joukkoliikennekokonaisuus ja edistää sen toimintaedellytyksiä, vastata Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta, vastata toimialueensa joukkoliikenteen markkinoinnista ja matkustajainformaatiosta, hyväksyä toimialueellaan noudatettava joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmä sekä liikenteen taksat, vastata matkalippujen tarkastuksesta, päättää ja hankkia toimialueensa bussi-, raitiovaunu-, metro-, lautta- ja lähijunaliiikennepalvelut sekä huolehtia muista viranomaiselle säädetyistä tehtävistä.

Avainlukuja (1 000 euroa)	2020 Ennuste	2019 Toteuma
Toimintatuotot	658 925	748 235
Toimintakulut	-716 477	-735 258
Toimintakate	-57 552	12 977
Tilikauden yli-/alijäämä	-75 031	-4 758
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	92,0	101,8
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	3,5	3,1
Vuosikate/poistot (%)	-328,1	73,9
Avainlukuja (1 000 euroa)	1-8 /2020 Toteuma	2019 Toteuma
Investoinnit	-12 746	-11 127
Oma pääoma	3 656	78 566
Pitkäaikaiset velat	50 000	0
Taseen loppusumma	173 832	187 200
Kassavarat	30 627	16 043

Hallitus

Puheenjohtaja: Rautava Risto

Varapuheenjohtaja: Hertell Sirpa

Jäsenet: Aarnio Antti, Erämaja Elias, Haglund Iida, Kantola Tarja, Kauppinen Sirpa, Mithiku Hanna, Pasanen Amanda, Pasterstein Dennis, Rehnström Kristian, Rokkanen Sakari, Sinisalo Pekka, Ylikahri Ville

Varajäsenet: Ahsanullah Tarik, Hyrkkö Saara, Hämäläinen Sanna, Isola Samuli, Jokinen Sini, Kälviä Kari, Lindroos Kikka, Liukkonen Pasi, Merjola-Repo Nina, Ollila Riitta, Palomäki Ulla, Rantanen Tuomas, Tuhkanen Sanna, Tuominen Aino

Toimitusjohtaja: Rihniemi Suvi

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat

Koronan seurauksena matkustajamäärät ovat vähentyneet merkittävästi. Liikennepalvelu on kuitenkin pyritty turvaamaan ja paikoin on myös lisätty liikennettä riittävän matkustusväljyyden mahdollistamiseksi, esimerkiksi metron ruuhkan vuoroväliä on jatkettu ruuhkan laidoilla. HSL on laatinut erilaisia skenaarioita matkustajamäärien kehitykselle vuonna 2020 (vertailu edelliseen vuoteen 2019):

Miljoona nousua	Nousua milj.	Muutos milj.	Muutos- %
Täysi palautuminen syksyllä	313	-83	-21,0
Nopea palautuminen lähes ennalleen (ske 1)	295	-102	-25,6
Merkittävä lasku	260	-137	-34,5
Hitaampi osittainen palautuminen (ske 2)	276	-121	-30,6
Jyrkkä ja pysyvämpi lasku (ske 3)	263	-134	-33,7

Kaikilla skenaarioilla on merkittäviä vaikutuksia lipputulosten kertymiseen, joista todennäköisimpänä tällä hetkellä pidetään keskimmäistä "Merkittävä lasku".

Tuloskehitys ja investoinnit

Vuoden 2020 toinen osavuositarkastus perustuu pääosin kahdeksan kuukauden taloudellisiin toteumatietoihin ja niistä joh-

dettuun vuositasen ennusteeseen. Koronapandemian aiheuttaman kriisin johdosta ennusteiden toteutumiseen sisältyy normaalia enemmän epävarmuutta. Erityisesti lipputulojen kehityksen ennustaminen on tässä vaiheessa erittäin haasteellista. Lipputulojen ennustetaan alittavan talousarvion 137,7 milj. euroa (35,2 %). Poikkeustilanteen kestoajalla on ratkaiseva merkitys lipputulojen kertymiseen.

Valtion tukea odotetaan saatavan 43,6 milj. euroa ja muita tukia 0,4 milj. euroa talousarviota enemmän, mutta muissa tuloissa ennustetaan 2,4 milj. euron alitusta talousarvioon nähden, suurin alitus näissä tarkastusmaksuiloissa, 1,2 milj. euroa (22,3 %).

Toimintamenoissa säästöjä arvioidaan tulevan 42,9 milj. euroa (5,7 %), suurimpana näistä operointikustannukset, 37,6 milj. euroa (7,0 %). Myös muissa palvelujen ostoissa tulee säästöjä, yhteensä noin 4,0 milj. euron (10,8 %) verran. Pie-nempiä säästöjä on syntymässä myös muissa kuluissa.

Edellä mainituista syistä johtuen tilikauden tuloksen arvioidaan olevan 75,0 milj. euroa alijäämäinen, kun talousarviossa oli varauduttu 23,2 milj. euron alijäämään.

Investointien arvioidaan alittavan talousarvion 3,4 milj. eurolla ja olevan 18,7 milj. euroa (TA 22,1 milj. euroa).

Raportointijaksolla jo nostetun 50 milj. euron lainan sekä valtiolta odotetun ylimääräisen tuen (koronan aiheuttamiin tulonmenetyksiin) avulla maksuvalmius säilynee hyvänä tilivuoden loppuun asti. Valtion lisätalousarviossa suurille kaupunkiseuduille myönnetyn tuen hakuprosessi on käynnissä. Tuki suurille kaupunkiseuduille on yhteensä 70 milj. euroa ja siitä HSL:n osuus selviää syksyn aikana.

Ympäristöasioiden hallinta

HSL:n liikenteessä on nyt 50 sähköbussia, kuluvan vuoden syyskuussa liikenteeseen saadaan 9 sähköbussia lisää sekä vuoden lopussa 14 sähköistä telibussia. Lisäksi aloitetaan koeliikenne uudella sähköbussilla syyskuun aikana, jolloin vuoden 2020 lopussa HSL:n liikenteessä on yhteensä 74 sähköbussia. Ympäristöbonusjärjestelmää päivitetään mm. tutkimushankkeiden avulla.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Koronaviruspandemia on vaikuttanut merkittävästi HSL:n toimintaan ja talouden kehitykseen kuluvana vuonna ja vaikutukset heijastuvat merkittävästi myös tulevaan kehitykseen. Liikennöintiä on sopeutettu sopimusten sallimissa puitteissa (keväällä siirtyminen aiemmin kesäliikenteeseen jne.). Liikenteen palvelutaso on kuitenkin pyritty turvaamaan ja paikoin on myös lisätty liikennettä riittävän matkustusväljyyden mahdol-

listamiseksi, esimerkiksi metron ruuhkan vuoroväliä on jatkettu ruuhkan laidoilla.

Asiakkaiden keskeiset korona-ajan huolenaiheet joukkoliikenteessä liittyvät ruuhkaan, puhtauteen ja muihin matkustajiin. HSL:n toimenpiteitä on valmisteltu ruuhkainformaation tarjoamiseksi ja pintojen ja ilman puhtautta edistävien uusien toimenpiteiden selvittämiseksi. Muihin matkustajiin liittyvinä toimenpiteinä HSL:ssä viestitään aktiivisesti matkustajien turvallisuusohjeista. Maskien käytön lisääntyminen on tärkeää luottamuksen kannalta. Elokuun asiakaskyselyssä 78 % asiakkaista on sitä mieltä, että joukkoliikenteessä tulisi käyttää maskia. Syyskuun alun tilanteessa noin 30-40 % matkustajista käyttää maskia. Maskien käyttöön kannustetaan mm. näkyvällä matkustajainformaatiolla, kuulutuksin ja ilmaismaskien pop-up-jakeluilla.

Koronaviruspandemia on vaikuttanut merkittävästi HSL:n toimintaan ja talouden kehitykseen kuluvana vuonna ja vaikutukset heijastuvat merkittävästi myös tulevaan kehitykseen. HSL:n lipputulot jäävät vuonna 2020 noin 35 % tulosarviosta eli lähes 140 miljoonaa euroa lipputulotavoitteesta. Tammihelmikuun myynti toteutui odotetusti, mutta maaliskuussa korona romahdutti myynnin, joka ei ole palautunut normaaliksi. Ennusteen mukaan myynti jää loppuvuodelta edelleen yli 30 % alle normaalitason.

Erilaisia hankkeita ja suunnitelman mukaista toimintaa kuitenkin edistetään koronasta huolimatta, mm:

- Junaliikenteen ensimmäinen kilpailutus on ratkaistu ja operaattorina jatkaa VR. Uuden sopimuksen mukainen liikenne alkaa kesällä 2021 ja nyt on käynnissä sopimuksen siirtymäkauden valmistelu.
- Sopimusneuvottelut Länsimetron 2. vaiheen liikennöinnistä ovat käynnistyneet keväällä HKL:n kanssa ja lisäsopimus saadaan valmiiksi syksyn 2020 aikana. Sopimuksessa näyttelee suurta roolia Sammalvuoren varikon vuokra, minkä kustannukset maksetaan liikennöinti-korvauksen osana.
- Raide-Jokerin eli pikaraitiolinjan 550 liikennöinnin hankintatapapäätös tehtiin HSL:n hallituksessa touku-kuussa ja päätöksen mukainen sopimusvalmistelu on jatkunut kesän aikana. Sopimusneuvottelut sidosyksikö-sopimuksesta HKL:n kanssa on aloitettu.
- Syksyllä 2020 käynnistyvät Tuusulanväylän, metron jatkeen ja Laajasalon linjastosuunnitelmat. Linjastosuunnittelun osallistamis- ja vuorovaikutusprosessia on kehitetty vuoden 2020 aikana ja työtä jatketaan vuoden 2020 loppuun saakka.
- Elokuun markkinointikampanjassa lanseerattiin HSL-kortin verkkolatausmahdollisuus. Korona on muuttanut

fyysisten ja digitaalisten myyntikanavien suhteita merkittävästi. Digikanavien osuus kokonaisymyynnistä on noussut nyt yli 50 %:n ja nousee ensi vuonna oletettavasti jopa 70 %:iin.

- Lähimaksun pilottilaitteita varten on tehty hankinta ja pilotti toteutetaan Suomenlinnan lautalla vuoden 2021 aikana.
- MAL 2019 -suunnitelman jatkotyönä käynnistetyt ensimmäiset esiselvitykset tiemaksuista on julkaistu. Taustatiedon kokoamista jatketaan ja valmistaudutaan lainsäädäntötyön aloitukseen.
- Kestävän liikkumisen tavoitteita on edistetty. Pyöräilyn viestintä- ja markkinointistrategia vuosille 2021-2025 valmistui yhteistyössä Helsingin seudun kuntien ja pyöräilyjärjestöjen kanssa. Reittioppaan lokakuussa julkaisutavassa uudessa versiossa pyöräily ja kävely nousevat automaattisesti reittiehdotusten yläpäähän, jos matka ei ole pyöräilylle tai kävelyllä liian pitkä.

Kuntayhtymille vuodelle 2020 asetettavien tavoitteiden tilannekatsaus

1. Koronapandemian johdosta tarvittavien palautumissuunnitelmien laatiminen ja mahdollisimman tehokas täytäntöönpano yhteistyössä PKS-kaupunkien kanssa sekä vaikutusten analysointi ja läpinäkyvä raportointi jäsenkunnille.
 - palautumissuunnitelmien laatiminen ja täytäntöönpano PKS-kaupunkien kanssa sovitut linjaukset huomioon ottaen.

Vallitsevassa tilanteessa kriisin hallinta ja erilaisten skenaarioiden laatiminen ovat ajankohtaisia. Palautumissuunnitelmien laatiminen ja täytäntöönpano tulevat ajankohtaisiksi, kun akuutti kriisi on ohi. Tällä hetkellä on tärkeintä varmistaa, että ei tehdä ratkaisuja, jotka tekevät palautumisen vaikeaksi.

HSL:ssä on perustettu post-koronaryhmä, jonka tehtävänä valmistella ratkaisuja asiakkaiden turvallisuuden ja luottamuksen palauttamiseksi joukkoliikenteeseen.

2. Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaadittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa.

HSL:n näkemyksen mukaan on tärkeää, ettei vallitsevassa tilanteessa tehdä ratkaisuja, jotka ovat strategian vastaisia.

HSL:n hallitus arvioi toiminta- ja taloussuunnitelmassa sekä tuloskortissa HSL:lle asetettujen tavoitteiden saavuttamista säännöllisesti osavuosisikatsuraportoinnin yhteydessä. Akuuttia tilannetta seurataan myös kuukausittain normaalin kuukausiraportoinnin yhteydessä.

PKS-raportointia ja jäsenkuntien raportointia tehdään PKS-yhteisön ja jäsenkuntien pyytämien aikataulujen ja raportointiohjelmien mukaisesti.

3. PKS-yhteisten tavoitteiden toteutumisesta, kokonaisvestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain PKS-raportoinnin yhteydessä.

HSL raportoi PKS-yhteisölle raportointiohjelmien mukaisesti.

4. Lippu- ja vyöhykeuudistuksen vaikutusten seuranta; valtuustokauden 2017–2021 aikana tehdään selvitys vaikutuksista matkustajamääriin ja kuntaosuuksiin sekä niihin perustuvat toimenpide-ehdotukset.

Vyöhykeuudistuksen vaikutukset vuoden seurannalla on tehty. HSL ei enää seuraa vain vyöhykeuudistuksen vaikutuksia vaan seuraa sitä osana koko tariffijärjestelmän toimivuutta. Kuntaosuudet perustuvat osittain matkustustutkimuksiin, joita ei voida akuutissa koronatilanteessa tehdä. Kuntaosuudet perustuvat viimeisimpiin käytävissä oleviin tietoihin.

5. Toiminnassa tulee huomioida koko liikennejärjestelmän toimivuus.

MAL-yhteistyö kuntien ja valtion kanssa varmistaa osaltaan liikennejärjestelmän toimivuutta.

MAL 2023 -puiteohjelman työstäminen on käynnistetty MAL-projektiryhmässä ja maankäytön ja asumisen ryhmissä sekä HSL:n liikennejärjestelmäryhmässä. Puiteohjelma toimii työsuunnitelmana MAL 2023-työlle ja siinä määritellään, miten suunnittelua tehdään (prosessi ja vaiheet, suunnittelun aikajänne); miten suunnittelu organisoidaan ja resursoidaan; mihin suunnitelmiin, ohjelmiin ja muihin lähtökohtiin se pohjautuu; miten MAL-suunnittelu rajautuu suunnittelutasona ja mitä seudulle keskeisiä teemoja on syytä erityisesti käsitellä tulevalla kierroksella.

6. Joukkoliikennettä täydentäviä liikkumispalveluja kehitetään yhteistyössä palveluja tuottavien yritysten kanssa.

Liikkumispalveluja kehitetään niissä rajoissa joissa toimivaltainen viranomainen voi toimia. HSL:n tavoitteena on päivittää HSL:n MaaS-toiminnan strategiset linjaukset syksyn 2020 aikana.

Molemmat IdeaLabiin valitut liikkumispalveluiden pilotit on saatu päätökseen. Potkulautapilotti päättyi jo 2019 loppuvuodesta ja ViaVan kutsukyytikokeilu päättyi keväällä 2020.

HSL on avannut jo aiemmin kaupallisille toimijoille avoimen lipunmyyntirajapinnan (OpenMaaS), jota käyttävien kumppaneiden määrä on kasvussa. Tällä hetkellä lippuja myy viisi toimijaa.